

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΜΕ ΠΡΩΤΕΪΝΕΣ ΖΩΪΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΕΩΣ ΣΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ, ΣΤΟ ΠΑΡΟΝ ΚΑΙ ΣΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

Τοῦ κ. ΙΩΑΝΝΟΥ Κ. ΕΞΑΡΧΟΥ

Καθηγητοῦ τῆς Κτηνιατρικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

1. Γενικά γιὰ τὴ διατροφή τοῦ ἀνθρώπου

Μὲ βάση τὴ σημερινὴ γνώση, θεωρεῖται, ὅτι κάθε ζωντανὸς ὀργανισμὸς ἐπιζητεῖ καὶ ἐξαπλώνεται στὸν πλανήτη μας ἀνάλογα μὲ τὴν κληρονομικὴ δομὴ τῶν κυττάρων του καὶ μὲ τὶς συνθήκες τοῦ περιβάλλοντος στὸ ὁποῖο ζεῖ.

Ἔτσι ἡ ἀνάπτυξη τῶν ἀνθρώπινων κοινωνιῶν, μέσα στοὺς αἰῶνες τῆς προϊστορικῆς καὶ ἱστορικῆς ζωῆς τους, ὑπῆρξε συνάρτηση τόσο τοῦ κληρονομικοῦ τους δυναμικοῦ, ὅσο καὶ τῶν συνθηκῶν τοῦ περιβάλλοντος, στὸ ὁποῖο ζούσαν. Μάλιστα διαπιστώνεται ὅτι μακροπρόθεσμα, ἡ βελτίωση τῶν συνθηκῶν τοῦ περιβάλλοντος προκαλεῖ ἀργὴ ἀλλὰ σταθερὴ βελτίωση τοῦ κληρονομικοῦ δυναμικοῦ τῶν ἀτόμων καὶ ἀντίστροφα ἡ χειροτέρευση τῶν συνθηκῶν τοῦ περιβάλλοντος, προκαλεῖ μιὰ ὑποβάθμιση τοῦ κληρονομικοῦ δυναμικοῦ τῶν ἀτόμων τῶν κοινωνιῶν.

Ἀπὸ τὶς συνθήκες τοῦ περιβάλλοντος, ἡ διατροφή παίζει τὸ σημαντικότερο ρόλο σὲ σύγκριση μὲ τοὺς ἄλλους παράγοντες (κατοικία - ἀτμοσφαιρικὸς ἀέρας - ὑψόμετρο - ἡλιοφάνεια κλπ.), τουλάχιστον στὶς περιπτώσεις ποὺ τὸ οἰκοσύστημα τῆς περιοχῆς δὲν ἔχει δεχθεῖ ζημιογόνες ἐπιδράσεις ἀπὸ τὴ ρύπανση τοῦ ἀέρα, τῶν νερῶν καὶ τοῦ ἐδάφους, ποὺ μποροῦν νὰ θέσουν σὲ κίνδυνο τὴ ζωὴ τῶν κατοίκων μιᾶς περιοχῆς.

Ὁ Paul καὶ ἡ Anne Ehrlich στὸ βιβλίο τους «Πληθυσμὸς - Πηγές — περιβάλλον» (Population - Resources - Environment) γράφουν : «Ἡ πολὺ ἐλλειμματικὴ διατροφή τῶν κατοίκων τοῦ ὑπερκατοικημένου πλανήτη μας προκαλεῖ ἀνυπολόγιστες ζημιές, φθορὰ τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς καὶ ἀπώλεια τῆς ἀνθρώπινης παραγωγικότητας. Ἡ ἐλλειμματικὴ διατροφή, κυρίως σὲ πρωτεΐνη, ἐμποδίζει τὴν ἀνάπτυξη τῶν προστατευτικῶν ἀντισωμάτων καὶ μειώνει τὴν ἀντίσταση τοῦ ἀνθρώπινου ὀργανισμοῦ στὶς ἀρρώστιες. Ἔχει διαπιστωθῆ ὅτι ἡ ἐλλειμματικὴ διατροφή σὲ πρωτεΐνες κατὰ τὴν περίοδο ἐγκυμοσύνης στὶς γυναῖκες καὶ σὲ

συνέχεια ή ανεπαρκής πρωτεϊνική διατροφή του νεογέννητου κατά τη βρεφική και νηπιακή του περίοδο (μέχρι την ηλικία των πέντε χρόνων) από τη μιὰ μεριά μειώνει τον αριθμό των νευρώνων του έγκεφάλου του νεογέννητου κατά την κυοφορία (μετά τον τοκετό ο αριθμός των νευρώνων δεν αυξάνει) και από την άλλη ελαττώνει τον αριθμό των συνδέσεων των νευρώνων.

Η έλλειμματική διατροφή σε πρωτεΐνη των παιδιών της προσχολικής ηλικίας μπορεί να προκαλέσει ανεπανόρθωτες βλάβες στον έγκεφαλό τους. Το σώμα του παιδιού στα 3 χρόνια του έχει φθάσει στο 20% της τελικής του ανάπτυξεως, ενώ ο έγκεφαλός του στην ίδια ηλικία έχει φθάσει το 80% του τελικού μεγέθους. Η ταχύτερη αυτή αύξηση του έγκεφάλου στην περίοδο της κυοφορίας και μέχρι το τρίτο έτος της ηλικίας του νηπίου είναι κατά κύριο λόγο αποτέλεσμα πρωτεϊνικής συνθέσεως (περισσότερο από το 50% της ξηρής ουσίας του έγκεφάλου είναι πρωτεΐνες). Όταν στο σιτηρέσιο της κυοφορούσης μητέρας και σε συνέχεια του νεογέννητου παιδιού δεν υπάρχει έπαρεια πρωτεϊνών και μάλιστα τέτοιων που να περιέχουν όλα τα απαραίτητα αμινοξέα από τα όποια συντίθενται οι πρωτεΐνες του έγκεφάλου, τότε ή αύξηση του έγκεφάλου σταματά και δυστυχώς δεν μπορεί να αναπληρωθεί άργότερα. Μελέτες που έγιναν στην Κεντρική και Νότια Αμερική έδειξαν ότι υπάρχει σημαντική συσχέτιση ανάμεσα στο επίπεδο ζωικών πρωτεϊνών του σιτηρεσίου της κυοφορούσης μητέρας και του νηπίου και στη φυσική και πνευματική ανάπτυξη των παιδιών. Σε έρευνα που έγινε στο Σαντιάγο της Χιλής έγιναν συγκρίσεις μεταξύ παιδιών εργατικών περιοχών, που διατρέφονταν ανεπαρκώς, πτωχών παιδιών στα όποια δινόταν συμπληρωματική τροφή και παιδιών της μέσης τάξης που διατρεφόταν ικανοποιητικά: Από τα παιδιά των εργατικών περιοχών στα όποια δινόταν συμπληρωματική τροφή το 95% παρουσίασαν ομοιότητες με τα παιδιά της μέσης τάξης τόσο στη σωματική διάπλαση όσο και στην πνευματική ανάπτυξη. Αντίθετα από τα πτωχά παιδιά που δεν παίρναν συμπληρωματική τροφή και είχαν ίδιες τις άλλες συνθήκες του περιβάλλοντος με τα παιδιά που παίρναν συμπληρωματική τροφή, μόνον 51% αναπτύχθηκαν κανονικά, ενώ τα υπόλοιπα 49% παρουσίασαν σωματική και πνευματική καθυστέρηση.

Ύστερα από τις διαπιστώσεις αυτές πιστεύω ότι οι Κυβερνήσεις των χωρών πρέπει να παίρνουν τα κατάλληλα μέτρα για την εξασφάλιση άρτιας και ισόρροπης διατροφής των νέων τουλάχιστον πολιτών και των εγκύων γυναικών.

2. Διατροφή των Έλλήνων

Η διατροφή των Έλλήνων παρουσίαζε διακυμάνσεις ανάλογα με την πολιτική και οικονομική στάθμη του έλληνικού χώρου κατά την προϊστορική και ιστορική περίοδο. Οι προέλληνες Μινωίτες και Μυκηναίοι και σε συνέχεια οι Έλληνες Άχαιοι και Δωριείς και γενικά οι Έλληνες μέχρι την περίοδο της βασιλείας του Μ. Αλεξάνδρου διατρεφόταν ικανοποιητικά τόσο θερμι-

δικά ὅσο καὶ πρωτεϊνικά καὶ ἔτσι ἡ σωματικὴ καὶ πνευματικὴ τους ἀνάπτυξη ἦταν πολὺ ἱκανοποιητικὴ.

Ἀποτέλεσμα τῆς ἄρτιας διατροφῆς ἦταν τὰ ἐκπληκτικὰ ἐπιτεύγματα τὰ ὁποῖα σημειώθηκαν ἀπὸ τὸ μικρὸ ἀριθμητικὰ λαὸ τῶν Ἑλλήνων σὲ ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς ἀνθρώπινης δραστηριότητος (τέχνες - γράμματα - φιλοσοφία - ἀθλητισμὸς κλπ.).

Ἡ κατάληψη τῆς Ἑλλάδας ἀπὸ τοὺς Ῥωμαίους καὶ οἱ καταστροφές ποὺ ἀκολούθησαν, ὑποβάθμισαν τόσο τὸ ἔμφυχο ὕλικό ὅσο καὶ τὸ φυσικὸ περιβάλλον τῆς Ἑλλάδας. Μόνο κατὰ τὴν πρώτη περίοδο τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας (395 μ.Χ.) καὶ μέχρι τὸ 700 μ.Χ. ὁ ἑλληνικὸς πληθυσμὸς ποὺ ἄρχισε νὰ αὐξάνει καὶ νὰ εὐημερεῖ, βελτίωσε τὴ διατροφή του, ἰδίως στὰ ἀστικά κέντρα καὶ ἔτσι ἄρχισε νὰ παρατηρεῖται κάποια βελτίωση τῆς σωματικῆς καὶ πνευματικῆς δομῆς τῶν Ἑλλήνων καὶ ἔν ὄχι βελτίωση τουλάχιστον ἀνακοπὴ στὴν ὑποβάθμιση τοῦ περιβάλλοντος. Αὐτὸ ὅμως δυστυχῶς δὲν κράτησε πολὺ γιατί οἱ σοβαρές καὶ μακροχρόνιες πολεμικὲς περιπέτειες τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας μὲ τοὺς Σλάβους καὶ Οὐννοὺς καὶ σὲ συνέχεια μὲ τοὺς Φράγκους καὶ Τούρκους δημιούργησαν ἀνάμεσα στὸ δέκατο καὶ δέκατο τέταρτο αἶωνα πολὺ ἄσχημες συνθήκες διατροφῆς τοῦ πληθυσμοῦ. Μετὰ τὴν κατάληψη τῆς χώρας ἀπὸ τοὺς Τούρκους, οἱ συνθηκὲς χειροτέρεψαν καὶ ἔτσι ὁ ἑλληνικὸς λαός, ποὺ γέννησε κατὰ τὴν περίοδο ἀκμῆς τῆς ἀθηναϊκῆς πολιτείας μερικὰ ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα πνεύματα τῆς ἀνθρωπότητος κατάντησε κατὰ τὴ μακριὰ αὐτὴ περίοδο τοῦ ξεπεσμοῦ, ἓνας λαὸς ἐξαντλημένος σωματικὰ καὶ ἐξουθενωμένος πνευματικὰ. Μονάχα σὲ ἐλάχιστες ἐστίες ὄρειων περιοχῶν ποὺ διαβιοῦσαν μικροὶ πληθυσμοὶ μὲ σχετικὴ ἐλευθερία καὶ ἀρτιότερη διατροφή (ποὺ διασφαλιζόταν ἀκόμα καὶ μὲ τὴ ζωοκλοπὴ) καὶ χωρὶς τὴ φθοροποιὸ ἐπίδραση τῆς ἐλονοσίας, οἱ λίγοι κάτοικοι διατήρησαν μιὰ σωματικὴ ρωμαλεότητα καὶ μιὰ πνευματικὴ ἀρτιότητα χάρις στὴ διατήρηση τοῦ ὕψηλοῦ κληρονομικοῦ δυναμικοῦ τῆς ἀρχικῆς ἐξευγενισμένης φυλῆς. Οἱ λίγοι αὐτοὶ ὄρεινοὶ κάτοικοι καὶ οἱ λίγοι Ἕλληνες ποὺ ἐγκαταστάθηκαν μεταπελευθερωτικὰ στὴ χώρα ἀπὸ τὸ ἐξωτερικό, ἀπέτελεσαν τὸ πολὺτιμο ἀνθρώπινο ὕλικό ποὺ δημιούργησε τοὺς σημερινούς Ἕλληνες.

Ἀπὸ τὸ 1827 μέχρι τὸ 1950 μὲ βραδύ ρυθμὸ καὶ ἀπὸ τὸ 1950 μέχρι σήμερα μὲ ταχύτερο, οἱ Ἕλληνες ἄρχισαν νὰ βαδίζουν τὸν ἀνηφορικὸ δρόμο γιὰ τὴ βελτίωση τόσο τῶν συνθηκῶν τοῦ φυσικοῦ τους περιβάλλοντος ὅσο καὶ τοῦ ἴδιου τοῦ ἑαυτοῦ τους (βελτίωση σωματικὴ καὶ πνευματικὴ) μὲ τὴ συνεχῆ καλυτέρευση τῆς διατροφῆς τους.

Μέχρι τὸ 1940 ἡ διατροφή τοῦ μέσου Ἕλληνα ἦταν ἐλλειμματικὴ καὶ μάλιστα στὶς πτωχὲς ὄρεινὲς περιοχὲς τῆς χώρας δὲν κάλυπτε οὔτε τίς βασικὲς θερμιδικὲς ἀνάγκες τοῦ ἀνθρώπινου ὄργανισμοῦ. Κατὰ τὴν περίοδο αὐτὴ, οἱ ἀνάγκες σὲ πρωτεῖνες καλύπτονταν σχεδὸν ἀποκλειστικὰ μὲ φυτικὰ προϊόντα καὶ ἡ μέση κατὰ κεφαλὴ ἑτήσια κατανάλωση κρέατος ἔφθανε τὰ 13 γλγ. Ὑπῆρχαν ἀγροτικὲς περιοχὲς ποὺ κατανάλωναν κρέας μόνο τὸ Πάσχα, τὰ Χριστούγεννα καὶ 3 - 4 ἄλλες μεγάλες γιορτὲς τὸ χρόνο.

Σταθμὸ στὴν κάλυψη τῶν θερμιδικῶν ἀναγκῶν τοῦ πληθυσμοῦ μας ἀποτέλεσε ἡ ἐπίτευξη σιτάρκειας στὴ χώρα κατὰ τὸ 1962 (παραγωγή 1.200.000 περίπου τόννων σιταριοῦ, ἐνῶ τὴν περίοδο 1920 - 1930 παράγονταν μόνο 500.000 περίπου τόννοι σιταριοῦ). Ἔτσι ἀπὸ τότε καὶ μέχρι σήμερα παρατηρεῖται σταθερὴ θερμιδικὴ ὑπερσίτιση τῶν κατοίκων τῆς χώρας μας, ὅπως σὲ ὅλες τὶς ἀνεπτυγμένες οἰκονομικὰ χῶρες καὶ παράλληλα μειώνεται σταθερὰ ἢ κατὰ κεφαλὴ ἐτήσια κατανάλωση ψωμοῦ κατὰ 3 χλγ. Ἀπὸ στοιχεῖα τοῦ Production Year Book τοῦ FAO φαίνεται, ὅτι ἐνῶ ἐτησίως παρατηρεῖται μέση μείωση τῆς καταναλώσεως τῶν δημητριακῶν καρπῶν κατὰ τὴν περίοδο 1960 - 1967 κατὰ 3,29%, τὴν ἴδια περίοδο ἡ κατανάλωση κρέατος παρουσιάζει μέση ἐτήσια αὔξηση 7,73%, τῶν ἀγῶν 7,51%, τῶν ψαριῶν 2,28%, τοῦ γάλακτος 4,33% καὶ τῶν λοιπῶν - λαδιῶν 0,28%.

Ὁ Ὄργανισμὸς Τροφῶν καὶ Γεωργίας (FAO) ἔκανε μιὰ μελέτη κατὰ τὸ 1963 γιὰ τὴν κατάσταση τῆς διατροφῆς τῶν κατοίκων 43 χωρῶν. Ἀπὸ τὴ μελέτη αὐτὴ δείχτηκε ὅτι ἡ Ἑλλάδα βρίσκεται στὴν ὄγδοη θέση, μὲ μέση ἡμερησία κατανάλωση πρωτεϊνῶν 95 γρμ. Ἀπὸ τὰ 95 αὐτὰ γραμμάρια συνολικῶν πρωτεϊνῶν ποὺ κατανάλωσε ὁ μέσος Ἕλληνας, μόνο 28,5 γρμ. ἦταν πρωτεΐνες ζωικῆς προελεύσεως καὶ τὰ ὑπόλοιπα 66,5 γρμ. ἦταν φυτικῆς προελεύσεως. Ἔτσι ἡ σχέση μεταξύ φυτικῶν καὶ ζωικῶν πρωτεϊνῶν ἦταν 7 : 3. Ἀπὸ τὴ διερεύνηση τῶν στοιχείων τῆς μελέτης αὐτῆς φαίνεται ὅτι στὶς οἰκονομικὰ ἐξελιγμένες χῶρες, ποὺ ἡ ἡμερήσια κατανάλωση ὀλικῶν πρωτεϊνῶν εἶναι πάνω ἀπὸ 80 γρμ. οἱ ζωικὲς πρωτεΐνες συμμετέχουν σὲ ποσοστὸ πάνω ἀπὸ 50%. Ἐξαίρεση τοῦ γενικοῦ αὐτοῦ κανόνα ἀποτελοῦσαν κατὰ τὸ 1963 ἡ Ἑλλάδα, ἡ Γιουγκοσλαβία καὶ ἡ Τουρκία, ποὺ ἐνῶ εἶχαν ἱκανοποιητικὴ κατανάλωση συνολικῶν πρωτεϊνῶν ὑπελείποντο σοβαρὰ στὴ συμμετοχὴ τῶν ζωικῶν πρωτεϊνῶν. Εἶναι γνωστὸ ὅτι ἡ κατανάλωση φυτικῆς πρωτεΐνης σὲ ὑψηλὸ ποσοστὸ, ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά προκαλεῖ σημαντικὴ δυσχέρεια στὴν πέψη καὶ ἀφομοίωση τῶν πρωτεϊνῶν αὐτῶν ἀπὸ τὸν ἀνθρώπινο ὄργανισμό καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη ἀπαιτεῖ τὴ χρησιμοποίησι πλουσίων σὲ ἄμυλο φυτικῶν τροφῶν, πρᾶγμα ποὺ ὀδηγεῖ τελικὰ στὴν ἐναπόθεση περιττοῦ λίπους. Ἐκτὸς ἀπὸ αὐτὰ οἱ φυτικὲς πρωτεΐνες δὲν περιέχουν τὰ ἀπαραίτητα ἀμινοξέα καὶ μάλιστα στὴν κατάλληλη ἀναλογία γιὰ τὴ δόμησι τῶν πρωτεϊνῶν τοῦ ἀνθρώπινου σώματος καὶ ἔτσι ἡ ἀξιοποίησή τους καθορίζεται ἀπὸ τὸ περιοριστικὸ ἀμινοξὺ μὲ συνέπεια ἕνα ποσοστὸ τῶν περιεχομένων ἀμινοξέων νὰ ἀποβάλλεται ἀπὸ τὸν ὄργανισμό ἀχρησιμοποίητο.

Ἀποτέλεσμα τῆς διατροφῆς μὲ φυτικὰ τρόφιμα κυρίως, εἶναι νὰ δαπανᾷ ὁ ἀνθρώπινος ὄργανισμὸς σημαντικὸ ποσοστὸ τῆς δραστηριότητός του γιὰ τὴν ἐπεξεργασία τῶν φυτικῶν πρωτεϊνῶν (αὐτὸς ἦταν ὁ κύριος λόγος ποὺ ἔκανε ἀναγκαῖο τὸ μεσημεριάτικο ὕπνο τῶν Ἑλλήνων). Ἐνα ἀκόμη μειονέκτημα τῆς διατροφῆς μὲ φυτικὰ προϊόντα εἶναι ἡ ἐναπόθεση σημαντικῆς ποσότητας λίπους στὸν ὄργανισμό, πρᾶγμα ποὺ χαρακτηρίζει τὴ σωματικὴ διάπλαση τῶν ἐνηλίκων σήμερα Ἑλλήνων (εὐτραφῆ ἄτομα μὲ χαμηλὸ καὶ μέτριον ὕψος). Σήμερα ἕνα ποσοστὸ νέων καὶ εὐπόρων ἀτόμων ποὺ διασφαλίζουν διατροφή μὲ ζωικὲς

πρωτεΐνες από πολύ νεαρή ηλικία, εμφανίζουν ύψηλο άνάστημα και περιορισμένη έναπόθεση λίπους και περιορισμένη ανάπτυξη του πεπτικού συστήματος. Έτσι με την κατάλληλη διατροφή άρχισε νά αυξάνει και στη χώρα μας τó ποσοστό του καλούμενου σήμερα «Αμερικανού άνθρώπου» ή του ανθρώπινου τύπου τής άρχαίας Έλλάδας (Κούρος κλπ.) με μέση δακτυλιδένια, χωρίς κοιλιά και εύρη και βαθύ θώρακα.

Από τó 1965 παρακολουθούμε συστηματικά óς έδρα Ζωοτεχνίας, τήν εξέλιξη στην κατανάλωση ζωικών πρωτεϊνών από τόν ελληνικό πληθυσμό. Με βάση τόν εξέλικτικό ρυθμό που παρουσίασε ή κατανάλωση τών ζωικών πρωτεϊνών στην περίοδο αυτή, και μέχρι τó 1976, κάναμε και προβλέψεις για τó 1980 και 1985. Τά σχετικά στοιχεία άναφέρονται στους πίνακες 1 - 9 που άκολουθούν.

Πίνακας 1

Κατανάλωση, κατά κάτοικο, τροφίμων ζωικής προελεύσεως και περιεχόμενες πρωτεΐνες κλπ., κατά τó 1963 στην Έλλάδα.

(Στοιχεία από μελέτη του καθηγητή Ι. Έξάρχου)

Είδος τροφίμου	Κατανάλωση		Άνάλυση ήμερησίας κατανάλώσεως			Έκατοστ. συμβολή κάθε είδους τροφίμου
	Έτήσια (χλγ.)	Ήμερήσια (γρμ.)	Θερμίδες	Πρωτεΐνες (γρμ.)	Λίπος (γρμ.)	
Κρέας	31,00	84,93	132,49	11,38	8,98	33,47
Ψάρια	16,60	45,47	28,19	4,00	1,23	11,76
Αυγά	8,01	21,94	31,59	2,41	2,28	7,08
Γάλα νωπό	54,33	148,84	116,09	6,25	7,30	18,38
Γάλα άποβουτ.	7,07	19,36	6,97	0,70	0,09	2,05
Γάλα έβαπορέ	2,96	8,10	15,39	0,65	0,65	1,91
Γάλα σκόνη	0,60	1,64	6,56	0,50	0,33	1,47
Τυρί μαλακό	10,30	28,21	78,14	6,04	5,59	17,76
Τυρί σκληρό	2,70	7,40	27,38	2,07	1,99	6,08
Σύνολο	133,57	365,89	442,80	34,00	28,44	99,96

Πίνακας 2

Κατανάλωση, κατά κάτοικο, τροφίμων ζωικής προελεύσεως και περιεχόμενες πρωτεΐνες κλπ., κατά το 1971 στην Ελλάδα
(Στοιχεία από μελέτη του καθηγητή Ι. Ξεάρχου)

Είδος τροφίμου	Κατανάλωση		Ανάλυση ήμερηςίας καταναλώσεως			Έκατοστιαία συμβολή κάθε είδους τροφίμου
	Έτη- σια (χλγ.)	Ήμε- ρήσια (γρμ.)	Θερ- μίδες	Πρω- τεΐνες (γρμ.)	Λίπος (γρμ.)	
Κρέας	50	136,98	213,68	18,35	14,49	40,17
Ψάρια	17	46,57	28,87	4,09	1,25	8,95
Αδγά	11	30,13	43,38	3,31	3,13	7,24
Γάλα νοπό	85	232,63	181,63	9,78	11,41	21,40
Γάλα έβαπορέ	3,50	9,50	9,58	0,76	0,76	1,65
Γάλα σκόνη	0,80	2,19	8,76	0,65	0,43	1,42
Τυρί μαλακό	11,00	30,13	83,46	6,44	5,96	14,09
Τυρί σκληρό	3,00	8,21	30,37	2,29	2,21	5,01
Μυζήθρα	0,80	1,19	—	—	—	0,02
Βούτυρο	0,80	2,19	20,24	0,01	1,83	
Σύνολο	182,90	500,96	629,59	45,68	41,47	99,96

Πίνακας 3

Κατανάλωση, κατά κάτοικο, τροφίμων ζωικής προελεύσεως και περιεχόμενες πρωτεΐνες, κλπ. κατά το 1973 στην Ελλάδα.
(Στοιχεία από μελέτη του καθηγητή Ι. Ξεάρχου)

Είδος τροφίμου	Κατανάλωση		Ανάλυση ήμερηςίας καταναλώσεως			Έκατοστιαία συμβολή κάθε είδους τροφίμου
	Έτη- σια (χλγ.)	Ήμε- ρήσια (γρμ.)	Θερ- μίδες	Πρω- τεΐνες (γρμ.)	Λίπος (γρμ.)	
Κρέας						
Βόειο	17,86	48,93	71,44	7,39	4,40	13,29
Αίγοπρόβειο	16,72	45,80	62,13	5,98	3,81	10,75
Χοίρειο	10,34	28,32	71,08	3,28	6,29	5,90
Πουλερικών	11,67	31,97	41,24	3,83	2,75	6,88
Λοιπό κρέας	1,82	4,98	5,17	0,89	0,15	1,60
Σύνολο κρέατ.	58,41	160,00	255,13	21,37	17,40	38,42
Ψάρια	17,00	46,57	28,87	4,09	1,25	7,36
Αδγά	13,71	37,58	54,11	4,13	3,90	7,42
Γάλα και γα- λακτομικά προϊόντα *	202,60	555,08	461,71	26,03	27,19	46,80
Σύνολο	291,72	799,23	799,82	55,62	49,74	100,00

* Τα γαλακτοκομικά προϊόντα και το συμπυκνωμένο γάλα έχουν αναχθεί σε νοπό γάλα άγελάδας.

Πίνακας 4

Συνολική και μέση κατά κεφαλή κατανάλωση τροφίμων ζωικής προελεύσεως και περιεχόμενες πρωτεΐνες κλπ., κατά το 1976 στην Ελλάδα
(Πληθυσμός Χώρας περίπου 9.100.000)

Είδος τροφίμου	Κατανάλωση				Λίπος (γρμ.)	Πρωτεΐνες (γρμ.)	Εκατοστιαία συμβολή προ- τεΐνων κάθε είδους τροφι- μου
	Συνολική (τόνοι)	Έτησια κατά κεφαλή (χλγ.)	Ήμερήσια κατά κεφαλή (γρμ.)	Θερμίδες			
Κρέας σύνολον	524.000	57,58	157,75	257,75	21,00	18,25	33,50
Βόειο	184.000	20,22	55,40	80,88	8,36	4,98	13,35
Αιγοπρόβειο	120.000	13,19	36,14	49,15	4,70	3,00	7,50
Χοίρειο	115.000	12,64	34,62	86,90	4,02	7,68	6,42
Όρνιθιο	98.000	10,76	29,48	38,03	3,54	2,53	5,65
Κρεοσκευάσματα	7.000	0,77	2,11	2,19	0,38	0,06	0,61
Γάλα συν. ν	2.380.859	261,63	716,79	594,93	33,69	35,12	53,80
Αγνά	118.000	12,97	35,53	51,16	3,91	3,70	6,24
Ύψθιρα	152.000	16,70	45,76	28,37	4,03	1,24	6,43
ΣΥΝΟΛΟ	3.174.859	348,88	955,83	931,61	62,63	58,31	100,00

ν = Το συμπυκνωμένο γάλα και το γάλα αιγοπροβάτων και βουβάλων έχουν αναχθεί σε νοπό γάλα αγελάδας σύμφωνα με στοιχεία του καθηγητή Σ. Γεωργιάκη :

Γάλα συμπυκνωμένο	× 3	Τυρί μαλακό	× 9 (7 - 10)
» »	»	» σκληρό	× 13 (12 - 14)
Σκόνη από πλήρες γάλα	× 8	Γάλα πρόβειο	× 1,80
» » άποβουτυρ. γάλα	× 11	» αίγιο	× 1,21
Βούτυρο	× 24	» αιγοπρόβειο	× 1,67
Κρέμα νοπή, λιποπ. 40 %	× 11	» βουβάλου	× 1,20 (Εκτ. Έργ. Ζωοτεχ.)

Ίσοδύναμα νοπού γάλακτος αγελάδας

Πίνακας 5

Έλληνική παραγωγή* ζωοκομικῶν προϊόντων σὲ τόννους κατὰ τὰ ἔτη
1975 καὶ 1976

	1976	1975	1974	1973
Κρέας σύνολο	426.000			
» βόειο	109.000			
» πρόβειο	74.000			
» αἴγειο	34.000			
» χοίρειο	111.000			
» ὀρνίθιο	98.000			
Κρεοσκευάσματα	—			
Γάλα σύνολο	1.718.478	1.712.093		
	(2.275.859) ^ν	(2.261.688) ^ν		
» ἀγελαδινὸ	736.000	723.000		
» πρόβειο	561.000	558.000		
	(1.009.800) ^ν	(1.004.400) ^ν		
» αἴγειο	405.000	409.000		
	(490.050) ^ν	(494.890) ^ν		
» βουβάλου	2.000	2.000		
	(2.400) ^ν	(2.400) ^ν		
» ἔβαπορὲ+	7.950	5.236		
	(15.900) ^ν	(10.427) ^ν		
» ζαχαροῦχο++	6.103	5.857		
	(18.309) ^ν	(17.571) ^ν		
» σκόνη+++	425			
	(3.400) ^ν			
Αὐγά	118.000	108.000	108.000	103.000
Ίχθυηρά	122.000			
ΣΥΝΟΛΟ	2.384.478			
	(2.941.859) ^ν			

* Προσωρινὰ στοιχεία.

ν ἀναγωγή σὲ νοπὸ γάλα ἀγελάδας.

+ Ἡ δυναμικότητα τοῦ ἐργοστασίου Πλατέος τῆς «Νεστλέ - Ἑλλάς» ἀνέρχεται σὲ 21.000 τόνους τὸ χρόνο γιὰ γάλα ἔβαπορὲ καὶ ἐπειδὴ οἱ σημερινὲς ἀνάγκες ὑπερβαίνουν τοὺς 30.000 τόνους (μὲ προβλεπόμενη μελλοντικὴ αὐξησὴ τῆς ποσότητας αὐτῆς) δημιουργεῖται ἡ ἀνάγκη αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς ἄμεσα κατὰ 10.000 τόνους.

++ Ἡ δυναμικότητα τοῦ ἐργ. Πλατέος σήμερα εἶναι 21.000 τόνοι καὶ ἐπομένως τὸ ἐργοστάσιο καλύπτει τὶς σημερινὲς ἀνάγκες σὲ ζαχαροῦχο γάλα.

+++ Ἡ δυναμικότητα τοῦ ἐργ. Πλατέος σὲ γάλα σκόνη καλύπτει τὶς σημερινὲς ἀνάγκες.

Πίνακας 6

Εισαγωγές* ζωοκομικών προϊόντων σε τόνους κατά τὰ ἔτη 1974 - 1976

Ζωοκομικὰ προϊόντα	1976	1975	1974
Κρέας σύνολο	98.000		
» βόειο	75.000		
» αἰγοπρόβειο	12.000		
» χοίρειο	4.000		
» ὀρνίθειο			
Κρεοσκευάσματα	7.000		
Γάλα σύνολο	45.000	77.089	91.606
	(105.000) ^ν	(177.851) ^ν	(255.881) ^ν
Γάλα ἐβαπορέ	30.000	53.416	53.953
	(60.000) ^ν	(106.832) ^ν	(107.906) ^ν
» ζαχαροῦχο	15.000	23.673	33.276
	(45.000) ^ν	(71.019) ^ν	(99.828) ^ν
» σκόνη	—	—	4.377
	—	—	(48.147) ^ν
Αὐγά			
Ίχθυηρά	30		
ΣΥΝΟΛΟ	173.000		
	(233.000) ^ν		

* = ἀναγωγή σε ναπὸ γάλα ἀγελάδας.

ν Προσωρινὰ στοιχεῖα.

*Εξισαγωγές ζωοκομικῶν προϊόντων:

Δόθηκε ἄδεια ἐξαγωγῆς, κατὰ τὸ 1976, 10.000.000 αὐγῶν.

Εισαγωγές ζωοτροφῶν

Εἶδος	1976		1975	
	Ποσότητα (τόνοι)	Μέση τιμὴ (Δολλ./τόνο)	Συνολικὴ ἄξια (Δολλ.)	Ποσότητα (τόνοι)
Καρπὸς ἀραβοσίτου	843.697	130	109.680.610	708.426
Καρπὸς σόγιας	76.000	230	17.480.000	
Σύνολο			127.160.610	

Κατανάλωση κρέατος κατὰ τὸ 1976 στὴν Ἑλλάδα

	Ποσότητα (τόνοι)	Ποσοστὸ (%)
Βόειο	184.000	35,11
Αἰγοπρόβειο	120.000	22,90
Χοίρειο	115.000	21,95
Ὄρνιθειο	98.000	18,70
Κρεοσκευάσματα	7.000	1,34
Σύνολο	524.000	100,00

Πίνακας 7

Εισαγωγές και εξαγωγές ζωοκομικών προϊόντων της χώρας.

Ίανουάριος — και Αύγουστος 1976

(Ε.Σ.Υ.Ε. Έξωτερικόν Έμπόριον, Μην. Δελτία)

	Εισαγωγές		Εξαγωγές	
	Ποσότης (χλγ.)	Άξία (δρχ.)	Ποσότης (χλγ.)	Άξία (δρχ.)
Ζώντα ζώα	5.614.295*	317.778.103	2.329.581**	51.940.256
Κρέας νωπό κτλ.	100.386.795	4.810.158.021	209.699	7.369.404
Κρέας άπεξηρ. κτλ.	84.999	8.563.866		
Κρέας έν δοχείοις κτλ.	6.784.784	325.188.665	13.614	891.323
Γάλα και άνθόγαλα	89.434.765	2.067.384.929	96	16.988
Βούτυρο	785.414	35.123.704	—	—
Τυρός	4.071.683	170.678.351	479.311	40.507.002
Ώά	52.167	3.342.135	192.270	5.254.630
Δέρματα άκατέργαστα	16.899.450	788.870.185	10.774.612	1.598.378.452
Έριον και λοιπά ζωικ.				
Τρίχες	22.506.145	2.544.701.191	1.098.236	46.200.609
Σύνολο		11.071.789.150		1.750.558.664

* 293.428 κεφαλές ζώων (Αύγ.) δέν ύπολογίσθηκαν.

** 681 κεφαλές ζώων (Αύγ.) δέν ύπολογίσθηκαν.

Πίνακας 8

Προβλεπόμενη κατανάλωση, κατά κάτοικο, τροφίμων ζωικής προελεύσεως και περιεχόμενες πρωτείνες κτλ., κατά τὸ 1980 στην Ελλάδα.

(Προβολή Έδρας Ζωοτεχνίας Κτηνιατρικής Σχολής)

Είδος τροφίμου	Κατανάλωση		Άνάλυση ήμερησίας καταναλώσεως			Έκατοστιαία συμβο- λή πρωτεϊνών κάθε είδους τροφίμου
	Έτή- σια (χλγ.)	Ήμε- ρήσια (γρμ.)	Θερ- μίδες	Πρω- τείνες (γρμ.)	Λίπος (γρμ.)	
Κρέας						
Βόειο	18,35	50,27	73,39	7,59	4,52	12,36
Αιγοπρόβειο	15,72	43,06	58,42	5,62	3,58	9,15
Χοίρειο	18,35	50,28	126,18	5,83	11,16	9,49
Πουλερικών	16,25	44,52	57,43	5,34	3,83	8,69
Λοιπό κρέας	2,10	5,76	5,98	1,04	0,17	1,69
Σύνολο κρέατος	70,77	193,89	321,40	25,42	23,26	41,38
Ψάρια	18,00	49,31	30,57	4,34	1,33	7,06
Αυγά	15,72	43,06	62,00	4,73	4,47	7,70
Γάλα και γαλακτο- κομικά προϊόντα*	209,69	574,49	477,86	26,94	29,07	43,86
Σύνολο	314,18	860,75	891,83	61,43	58,13	100,00

* Τα γαλακτοκομικά προϊόντα και τὸ συμπυκνωμένο γάλα έχουν αναχθεί σὲ νωπό γάλα άγελάδας.

Πίνακας 9

Προβλεπόμενη κατανάλωση, κατά κάτοικο, τροφίμων ζωικής προελεύσεως και περιεχόμενες πρωτεΐνες κτλ., κατά το 1985 στην Ελλάδα
(Προβολή ΚΕΠΕ)

Είδος τροφίμου	Κατανάλωση		Ανάλυση ήμερησίας καταναλώσεως ⁺			Έκατοστ. συμβολή πρωτεϊνών κάθε εί- δους τροφίμου
	Ετή- σια (χλγ.)	Ήμε- ρήσια (γρμ.)	Θερ- μίδες	Πρω- τεΐνες (γρμ.)	Λίπος (γρμ.)	
Κρέας						
Βόειο	25,00	68,49	100,00	10,34	6,16	15,13
Αίγοπρόβειο	15,60	42,74	57,98	5,58	3,56	8,17
Χοίρειο	19,50	53,43	134,11	6,20	11,86	9,07
Πουλερικῶν	14,00	38,36	49,48	4,60	3,30	6,73
Λοιπὸ κρέας	0,90	2,46	2,56	0,44	0,07	0,65
Σύνολο κρέατος	75,00	205,48	344,13	27,16	24,95	39,75
Ψάρια*	20,00	54,79	33,97	4,82	1,48	7,06
Αὐγά	14,00	38,36	55,24	4,22	3,99	6,18
Γάλα καὶ γαλακτο- κομικὰ προϊόντα**						
	250,00	684,93	569,72	32,12	34,63	47,01
Σύνολο	359,00	985,56	1003,06	68,32	65,05	100,00

* Προβολή Ύδρας Ζωοτεχνίας.

** Τὰ γαλακτοκομικὰ προϊόντα καὶ τὸ συμπυκνωμένο γάλα ἔχουν ἀναχθεῖ σὲ νωπὸ γάλα ἀγελάδας.

+ Ἡ ἀνάλυση τῆς ἡμερησίας καταναλώσεως ἐγίνε ἀπὸ τὴν Ύδρα, μὲ βάση τὴ μέση περιεκτικότητα σὲ θρεπτικὰ στοιχεῖα τῶν διαφόρων τροφίμων, ποὺ χρησιμοποιήθηκε καὶ στοὺς προηγούμενους πίνακες.

Προσπάθησα νὰ συγκεντρώσω στοιχεῖα, ἔστω καὶ προσωρινά, γιὰ τὴν παραγωγή ζωοκομικῶν προϊόντων στὴ χώρα κατὰ τὸ 1976 καθὼς καὶ γιὰ τὶς εἰσαγωγὲς ζωοκομικῶν προϊόντων καὶ ζωοτροφῶν ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ, γιὰ νὰ καταρτίσω κατὰ κύριο λόγο πίνακα καταναλώσεως τροφίμων ζωικῆς προελεύσεως καὶ πρωτεϊνῶν κτλ., κατὰ κάτοικο στὸ 1976.

Ἀπὸ τὰ στοιχεῖα τοῦ πίνακα 4 διαπιστώνεται ὅτι κατὰ τὸ 1976 καταναλώθηκαν στὴν Ἑλλάδα ἡμερησίως 62,63 γρμ. πρωτεΐνης ζωικῆς προελεύσεως κατὰ κάτοικο, ἐνῶ τὸ 1973 εἶχαν καταναλωθεῖ 55,62 γρμ. Ἐπομένως στὴν τριετία 1973 - 76 παρατηρήθηκε κάμψη, στὴ συνέχιση τοῦ ἀυξητικοῦ ρυθμοῦ καταναλώ-

σεως πρωτεϊνών ζωικής προελεύσεως, που ανέβηκε σε 7,01 γρμ. ή σε 2,33γρμ. το χρόνο. Στη διατία 1971 - 73 ή αύξηση ήταν 9,94 γρμ. (ή 4,97 γρμ. το χρόνο). Συνεχής ήταν ή αύξηση της ημερήσιας καταναλώσεως και στη δεκαετία 1963 - 73 που έφθασε τα 21,62 γρμ. (2,16 γρμ. το χρόνο). Η ανάσχεση στην ετήσια αύξηση της καταναλώσεως που παρατηρείται και στο 1976 οφείλεται στην οικονομική ύφεση που έπληξε τη χώρα το 1974 και στην άργη ανάκαμψη που άρχισε το δεύτερο εξάμηνο του 1975 και συνεχίσθηκε και το 1976.

Έτσι στη δεκατριετία 1963 - 76, ή συνολική αύξηση στην ημερήσια κατανάλωση πρωτεϊνών ζωικής προελεύσεως ήταν 28,10 γρμ. και ή μέση ετήσια 2,16 γρμ.

Πάντως στο 1976 παρατηρήθηκε μείωση, σε σχέση με τη μέση ετήσια κατανάλωση ζωικών πρωτεϊνών του 1973, στο κρέας γενικά (έκτος από το χοίρειο), στα ίχθυηρά και στα αυγά, ενώ παρατηρήθηκε αύξηση σημαντική στο γάλα. Αυτό είναι εύκολο να εξηγηθεί γιατί το γάλα και τα γαλακτοκομικά προϊόντα παρέχουν τη φθηνότερη ζωική πρωτεΐνη κατά μονάδα βάρους.

Στόν πίνακα 5 δίδονται τα προσωρινά στοιχεία παραγωγής ζωοκομικών προϊόντων. Από τα στοιχεία αυτά προκύπτει ότι από την εντόπια παραγωγή την πρώτη θέση κατέλαβε ή παραγωγή χοιρείου κρέατος που έφθασε το 1976 τους 111.000 τόνους, ενώ τη δεύτερη θέση είχε ή παραγωγή βοείου κρέατος με 109.000 τόνους, την τρίτη θέση το αίγοπρόβειο κρέας 108.000 τόνους (πρόβειο 74.000 τόνοι, αίγιο 34.000 τόνοι) και την τέταρτη θέση τα πουλερικά με 98.000 τόνους.

Στην γαλακτοπαραγωγή την πρώτη θέση είχε το γάλα αγελάδας, τη δεύτερη το γάλα προβάτου, την τρίτη το αίγιο γάλα και την τέταρτη το γάλα βουβάλου. "Αν όμως το πρόβειο και το αίγιο γάλα αναχθούν σε ισοδύναμο νωπό γάλα αγελάδας τότε την πρώτη θέση καταλαμβάνει το πρόβειο 1.009.800 (μετατροπή σε ισοδύναμο αγελάδας $561.000 \times 1,8 = 1.009.800$ τόνοι), τη δεύτερη το γάλα αγελάδας με 736.000 τόνους, την τρίτη το αίγιο γάλα ($405.000 \times 1,21 = 490.050$ τόνοι) και την τέταρτη θέση το γάλα της βουβάλου ($2.000 \times 1,2 = 2.400$ τόνοι).

Ένδιαφέρον παρουσιάζει και ή παραγωγή κατά το 1976 γάλακτος έβαπορέ και ζαχαρούχου στη χώρα μας, που έφθασε σε 7.950 και 6.103 τόνους αντίστοιχα. Μάλιστα, ποιοτικά, το παραγόμενο από την Έταιρία «Νεστλέ - Έλλάς» ζαχαρούχο και έβαπορέ έλληνικό γάλα είναι άριστης ποιότητας και συνεχώς αυξάνονται οί καταναλωτές του παρά τόν δξύ και άθέμιτο ανταγωνισμό με τα άλλα ευρωπαϊκά όμοειδη προϊόντα. "Αν όπως έλπίζουμε προστατευθεί το έλληνικό αυτό προϊόν από τόν άθέμιτο ανταγωνισμό τών όμοειδών προϊόντων, σε ίκανοποιητικό βαθμό θα καλύψει όλοκληρωτικά τις ανάγκες της χώρας στα προϊόντα αυτά και δέν θα χρειασθεί ή εισαγωγή τών 45.000 τόνων γάλακτος έβαπορέ και ζαχαρούχου που ή αξία του ήταν το 1976 50 έκατομ. δολάρια περίπου.

Στους πίνακες 6 και 7 δίνονται στοιχεία για τις εισαγωγές ζωοκομικών προϊόντων και ζωοτροφών κατά το 1976.

Τόν πίνακα 6 καταρτίσαμε με βάση τα προσωρινά στοιχεία εισαγωγής ζωοκομικών προϊόντων κατά το 1976.

Ἀπὸ τὰ στοιχεῖα φαίνεται ὅτι τὸ 1976 εἶχαν εἰσαχθεῖ 98.000 τόνοι κρέατος καὶ κρεοσκευασμάτων. Ἄν ὑπολογίζουμε τὴ μέση τιμὴ τοῦ εἰσαχθέντος κρέατος σὲ 1.300 δολ. τὸν τόνο, τότε γιὰ τὸ κρέας δώσαμε 127,4 ἑκατομ. δολ. Ἀπὸ τὸ κρέας ποὺ εἰσάγαμε 75.000 τόνοι ἦταν βόειο, 12.000 τόνοι πρόβειο, 4.000 τόνοι χοίρειο καὶ 7.000 τόνοι ἦταν κρεοσκευάσματα.

Ἡ εἰσαγωγή 30.000 τόνων ἰχθυηρῶν, μὲ μέση τιμὴ 1.000 δολ. τὸν τόνο, ἀπαίτησε τὴν ἐξαγωγή 30 ἑκατομ. δολ. τὸ 1976.

Τὸ 1976 ἐπίσης κάναμε εἰσαγωγή 3.000 ζωντανῶν μοσχαραίων, σωματικοῦ βάρους 45 - 50 χιλγ., 14.097 μοσχαραίων σωματικοῦ βάρους 100 - 150 χιλγ. καὶ 9.639 μοσχαραίων σωματικοῦ βάρους μεγαλύτερου τῶν 300 χιλγ. Ἐάν ἀποτιμήσουμε μὲ 150 δολ./ κεφαλή τοὺς θηλάζοντας, μὲ 250 δολ./κεφαλή τοὺς ἀπογαλακτιζόμενους καὶ μὲ 300 δολ./κεφαλή μοσχάρια βάρους μεγαλύτερου τῶν 300 χιλγ., τότε ἡ ἀξία τῶν εἰσαγομένων μοσχαραίων φθάνει τὰ 6.865.000 δολάρια. Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ αὐτά, εἰσάγονται καὶ ζωντανοὶ ἄμνοι καὶ πρόβατα ἀξίας 3.135.000 δολ. καὶ ἐπομένως τὸ 1976 οἱ εἰσαγωγῆς ζωντανῶν ζῶων, ποὺ προορίζονταν γιὰ σφαγὴ προκάλεσαν τὴν ἔκροη ἀπὸ τὴ χώρα 10 ἑκατ. δολ.

Ἐπίσης ἔγινε εἰσαγωγή ἀκατεργάστων δερμάτων, βόειων κατὰ κύριο λόγο, ἀξίας 20 ἑκατ. δολ., καθὼς καὶ μαλλιῶ καὶ τριχῶν βάρους 22.506 τόνων καὶ ἀξίας 67 ἑκατ. δολαρίων.

Κατὰ κύριο λόγο ἐπομένως ἡ εἰσαγωγή βοοτροφικῶν προϊόντων ἀπήτησε τὴν ἔκροη 167,5 ἑκτ. δολ. (50 ἑκτ. δολ. γιὰ γάλα συμπυκνωμένο, ζαχαροῦχο καὶ σκόνη +97,5 ἑκατ. δολ. γιὰ βόειο κρέας + 20 ἑκατ. δολ. γιὰ βόεια δέρματα).

Ἐκτὸς ἀπὸ τὶς ντόπιες ζωοτροφῆς (λειβάδια, βοσκές, τριφυλλεῶνες, καρποὶ δημητριακῶν) ἔγιναν εἰσαγωγῆς τὸ 1976 843.697 τόνων καρποῦ ἀραβοσίτου μὲ μέση τιμὴ 130 δολ. τὸν τόνο καὶ 76.000 τόνων καρποῦ σόγιας μὲ μέση τιμὴ 230 δολ. τὸν τόνο. Ἔτσι γιὰ ζωοτροφῆς ἐξάγαμε 127,16 ἑκατ. δολάρια.

Ἔτσι συνολικὰ τὸ 1976 ἐξάγαμε συνάλλαγμα :

Γιὰ ζωοτροφῆς	127,16 ἑκατ. δολ.		
Γιὰ κρέας	127,40	»	»
Γιὰ ζωντανὰ μοσχάρια καὶ πρόβατα	10,00	»	»
Γιὰ γάλα ἐβαπορὲ ζαχαροῦχο	50,00	»	»
Γιὰ ἰχθυηρά	30,00	»	»
Γιὰ ἀκατέργαστα δέρματα	20,00	»	»
Γιὰ μαλλιά καὶ τρίχες	67,00	»	»
Σύνολο ζωοκομικῶν προϊόντων	<u>304,40</u>	»	»
Σύνολο ζωοτροφῶν	<u>127,16</u>	»	»
Σύνολο γενικὸ	<u>431,56</u>	»	»

Ἀπὸ τὸ σύνολο τῆς ἀξίας τῶν εἰσαγομένων ζωοκομικῶν προϊόντων (304,4 ἑκατομ. δολ.) τὰ βοοτροφικὰ προϊόντα ἀπαίτησαν τὴν ἐξαγωγή 167,5 ἑκατομ. δολ. δηλαδή τὰ 55% τοῦ συνόλου τῶν ἐξαγωγῶν.

Τὰ μαλλιά και οί τρίχες πού εισήχθησαν άπαιτήσαν τήν εισαγωγή 67 έκασ. δολ., ή 22% τοῦ συνόλου τῶν εξαγωγῶν. Εἶναι μάλιστα βέβαιο ὅτι ή εισαγωγή αὐτή θά συνεχισθεῖ και μελλοντικά διότι εἶναι άδύνατο ή παραγωγή τῆς χώρας νά καλύψει τίς σημερινές ανάγκες στή προϊόντα αὐτά. Ἀντίθετα ή κάλυψη τῶν ἀναγκῶν μας σέ κρέας βόειο, πρόβειο και χοίρειο, ὅπως και σέ γάλα ἀγελάδας καθῶς και ή κάλυψη τῶν 30.000 τόνων ἰχθυηρῶν εἶναι δυνατὸ νά γίνει με καλύτερη ὀργάνωση τῆς παραγωγῆς.

Ἀπό τὰ στοιχεῖα τῆς Ε.Σ.Υ.Ε. — ἐξωτερικὸ ἐμπόριο — φαίνεται ὅτι ἀπό τὸν Ἰανουάριο και μέχρι τέλος Αὐγούστου 1976 (ὀκτῶ μήνες) οἱ εξαγωγές ζωοκομικῶν προϊόντων ἔφεραν στή χώρα 1.750 έκαστομ. δρχ. ή 46 έκαστομ. δολ. περίπου. Τήν μεγαλύτερη ἀξία ἔχουν τὰ εξαγόμενα δέρματα ἀμνοεριφίων.

Οἱ εισαγωγές ζωοκομικῶν προϊόντων στό ἴδιο ὄμηνο ἀνῆλθαν σέ 11 δισεκατομ. δρχ. περίπου ή σέ 290 έκαστομ. δολάρια.

Ἔτσι τὸ ἰσοζύγιο τοῦ συναλλάγματος στή χώρα μας ἦταν παθητικὸ κατά 250 έκαστομ. δολ. στή ζωοκομικά προϊόντα και σ' αὐτὸ τὸ ποσὸ θά πρέπει νά προστεθεῖ και τὸ συνάλλαγμα τῶν 127,16 έκαστομ. δολ. πού ἐξήχθηκε για τήν εισαγωγή τῶν καρπῶν ἀραβοσίτου και τῆς σόγιας. Ἔτσι φθάνουμε σέ παθητικὸ πού ἀνέρχεται σέ 371,5 έκασ. δολάρια.

Ἀπό ὅλα τὰ παραπάνω στοιχεῖα διαπιστώνεται ὅτι, κατά τήν τελευταία δεκαετηρία (1963 - 1976) παρατηρήθηκε σοβαρὴ βελτίωση τόσο στήν ποσότητα ὅσο και στήν ποιότητα τῶν ζωικῶν πρωτεϊνῶν, πού κατανάλωσαν καθημερινά οἱ κάτοικοι τῆς χώρας μας. Μάλιστα μετὰ τὸ 1970 ή κατανάλωση πρωτεϊνῶν ζωϊκῆς προελεύσεως στή χώρα μας εἶναι ὑψηλότερη ἀπό τήν ἀντίστοιχη ὄλων τῶν ἄλλων Βαλκανικῶν χωρῶν. Βέβαια παρὰ τή σοβαρὴ βελτίωση, ή κατανάλωση ζωικῶν πρωτεϊνῶν στή χώρα μας ὑπολείπεται σέ ποσοστὸ 20% περίπου ἀπό τήν ἀντίστοιχη τῶν χωρῶν τῆς ΕΟΚ (ἐκτὸς τῆς Ἰταλίας και τῆς Ἰρλανδίας). Ἀπό τίς συντηρητικὲς προβλέψεις μας για τὸ 1980 και 1985, φαίνεται ὅτι ή κατανάλωση τῶν ζωικῶν πρωτεϊνῶν στήν Ἑλλάδα θά φθάσει τή σημερινὴ κατανάλωση τῶν χωρῶν τῆς ΕΟΚ μόνο τὸ 1985 και τῶν ΗΠΑ μετὰ τὸ 1990. Ὅμως τὰ στοιχεῖα τοῦ 1976 δείχνουν ὅτι οἱ προβλέψεις τῆς Ἐδρας για τὸ 1980 ξεπεράστηκαν πλέον κατά τὸ 1976 τουλάχιστον σέ ὅτι ἀφορᾶ τή μέση ἡμερήσια κατανάλωση προϊόντων ζωϊκῆς προελεύσεως.

Ἐπολογίζουμε ὅτι κατά τήν περίοδο 1970 - 1976 ή συνολικὴ ποσότητα πρωτεϊνῶν πού καταναλίσκεται καθημερινά ἀνέρχεται σέ 100 γρμ. κατά κάτοικο, και ἔτσι ή σχέση μεταξύ φυτικῆς και ζωϊκῆς πρωτεΐνης ἦταν τὸ 1971 54,32 : 46,68 τὸ 1973 44,38 : 55,62 και τὸ 1976 37,90 : 69,10. Ἔτσι ή αὔξηση τῆς ζωϊκῆς πρωτεΐνης σέ σχέση πρὸς τή φυτικὴ ξεπέρασε τήν προβολή τοῦ 1980, ἥδη ἀπό τὸ 1976, κυρίως χάρη στή σημαντικὴ αὔξηση τῆς καταναλώσεως γάλακτος.

Οἱ θερμίδες πού πήρε ὁ μέσος Ἕλληνας καταναλίσκοντας ζωϊκῆς προελεύσεως τρόφιμα, ἦταν για τὸ 1963, 1971, 1973 και 1976 ἀντίστοιχα, 422,8, 629,59 799,82 και 922,22, ἐνῶ τὸ 1985 προβλέπεται νά ληφθοῦν ἀπό ζωικά τρόφιμα 1003 θερμίδες.

Έτσι στο βασικό τομέα για την ανάπτυξη (σωματική και πνευματική) του λαού μας, η διατροφή σημείωσε αξιόλογη πρόοδο. Ήδη ξεπέρασε, όπως αναφέραμε και πιο πάνω το επίπεδο όλων των άλλων Βαλκανικών λαών και βρίσκεται στο ίδιο περίπου επίπεδο με την Ίρλανδία και Ίταλία (τις πτωχότερες χώρες της ΕΟΚ) ενώ υπολείπεται περίπου κατά μιὰ δεκαετία - δεκαπενταετία από το επίπεδο διατροφής των άλλων χωρών της ΕΟΚ και των ΗΠΑ. Θα πρέπει στον τομέα αυτόν να τονισθεί ή ύγιης αντίδραση του λαού μας, ο οποίος με τη διαίσθησή του συνειδητοποίησε την πρωταρχική αξία της βελτιώσεως της διατροφής για την σωματική και πνευματική ανάπτυξή του και παρέσυρε προς την κατεύθυνση αυτή τον Κρατικό μας μηχανισμό, ο οποίος, μιὰ και δὲν κατάφερε να οργανώσει σύγκαιρα την επιτόπια παραγωγή ἐδωδιμων ζωικών πρωτεϊνών, ἐπέτρεψε και διευκόλυσε την εισαγωγή από το ἐξωτερικό τροφίμων ζωικής προελεύσεως (κρέας - γάλα - ιχθυηρά και παλαιότερα αυγά).

3. Το πρόβλημα τῆς αὐτάρκειας παραγωγῆς τροφίμων ζωικῆς προελεύσεως γιὰ τὴν καλύτερευση τῆς διατροφῆς τῶν Ἑλλήνων μελλοντικὰ

Εἶναι βέβαια ἀλήθεια πὼς ὁ μικρὸς κλῆρος, τὸ ξηροθερμικὸ κλίμα τῆς χώρας μας, ἡ περιορισμένη σχετικὰ ἔκταση τῶν ἄρδευομένων ἐκτάσεων και ἡ ἐξαντλητικὴ (ληστρικὴ) βόσκησις τῶν μᾶλλον πτωχῶν λιβαδιῶν μας, ἀποτελοῦν περιοριστικὸς παράγοντες στὴν ἐξασφάλισις ἀρκετῶν και κατάλληλης ποιότητος ζωοτροφῶν γιὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν κλάδων τῆς βοοτροφίας και τῆς αἰγοπροβατοτροφίας, πὸν χρειάζονται φθινὲς και καλῆς ποιότητος χονδροειδεῖς ζωοτροφές. Αὐτὸ ἀποτελεῖ τὸν βασικότερο ἀνασχητικὸ παράγοντα γιὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βοοτροφίας, ἀπὸ τὴν ὁποῖα κυρίως περιμένουμε μελλοντικὰ νὰ ἐξασφαλίσουμε τὸ ἀπαραίτητο γάλα και κρέας, γιατί ἡ αἰγοπροβατοτροφία θὰ ἐπιβιώσει μόνο σὰν κλάδος κρεοπαραγωγῆς, μιὰ πὸν πολὺ δύσκολα μπορεῖ ἀκόμα και σήμερα νὰ ἐξασφαλίσει ἀρμεχτές-βοσκούς. Παρ' ὄλες ὅμως τὶς δυσκολίες αὐτές, ὅπως και οἱ ἄλλες παραμεσογειακὲς χώρες πὸν ἀντιμετωπίζουν τὶς ἴδιες με μᾶς δυσκολίες, μποροῦμε και πρέπει νὰ διασφαλίσουμε φθινὲς χονδροειδεῖς ζωοτροφές γιὰ τὰ βοοειδῆ μας με τὴν καλλιέργεια μεγάλων ἐκτάσεων με χλωρὸ καλαμπόκι ἢ ἀκόμα καλύτερα με σόργο. Ἐτσι χρησιμοποιώντας ζῶα ὑψηλῆς γαλακτοπαραγωγῆς ἢ κρεοπαραγωγῆς πὸν θὰ καταναλίσκουν χλωρὲς και ἐνσιρωμένες (τὸ χεϊμῶνα) χονδροειδεῖς τροφές μποροῦμε νὰ μειώσουμε τὸ κόστος τοῦ γάλακτος ἢ τοῦ κρέατος σὲ ἐπίπεδα συναγωνιστικὰ πρὸς ἐκεῖνα τῆς ΕΟΚ.

Ἄν πετύχουμε νὰ παράγουμε στὴ χώρα μας τὶς εἰσαγόμενες σήμερα ποσότητες κρέατος, γάλακτος και ψαριῶν και νὰ διαθέτουμε τὰ προϊόντα αὐτὰ σὲ τιμές πὸν νὰ μποροῦν νὰ πληρώνουν οἱ πολλοὶ ἐργαζόμενοι Ἕλληνες καταναλωτές, τότε και ἡ ποσότητα τῶν καταναλισκομένων προϊόντων θὰ αὐξηθεῖ και ἡ ἐξάρτησις τῆς χώρας ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ θὰ σταματήσει. Δὲν πιστεύουμε ὅτι οἱ συνθήκες

της χώρας μας είναι προς τὸ παρὸν τουλάχιστον εὐνοϊκὲς γιὰ νὰ πετύχουμε ἐξαγωγὲς ζωικῶν προϊόντων (ἐκτὸς ἀπὸ κρέας πουλερικῶν καὶ χοίρων).

Εἴμαστε ὁμῶς ἀπόλυτα βέβαιοι ὅτι ἡ χώρα μας εἶναι σὲ θέση καὶ μπορεῖ νὰ παράγει ζωικὰ τρόφιμα γιὰ τὴν κάλυψη τῶν σημερινῶν καὶ τῶν μελλοντικῶν ἀναγκῶν μας. Χρειάζεται μόνον κατάλληλος προγραμματισμὸς, ἀπαγκίστρωση ἀπὸ παραδοσιακὲς καλλιέργειες ποὺ δὲν εἶναι σήμερα ἀποδοτικὲς καὶ ἐπιτάχυνση τῆς ὀλοκληρώσεως τῶν ἀρδευτικῶν ἔργων τῶν πεδιάδων μας πρῶτα καὶ μετὰ μιὰ δεκαετία τὸ πολὺ τῶν λοφωδῶν καὶ τῶν πλέον καταλλήλων ὄρεινῶν μας περιοχῶν, ποὺ μποροῦν μὲ ἀρδευση καὶ λίπανση νὰ γίνουν ἄριστης ποιότητος τεχνητοὶ λειμῶνες.

Σὲ μιὰ χώρα ποὺ ἐκβιομηχανίζεται μὲ ταχὺ ρυθμὸ, εἶναι πολὺ προβληματικὴ ἡ καλλιέργεια φυτικῶν προϊόντων, ἂν αὐτὰ δὲν ἐπεξεργάζονται στὴν τελικὴ τους μορφή στὸν τόπο παραγωγῆς τους καὶ δὲν ἐξάγονται μὲ συμφέροντες ὄρους σὰν προϊόντα ἔτοιμα γιὰ κατανάλωση. Ἀντίθετα ἡ ἐπιτόπια παραγωγή ζωικῶν προϊόντων ποὺ εἶναι ἀπαραίτητα γιὰ τὴν κάλυψη τῶν ἀναγκῶν τῆς χώρας εἶναι ὄχι μόνον πιὸ συμφέρουσα ἀλλὰ παράλληλα διασφαλίζει τὴν ἀνεξαρτησία τῆς χώρας ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ, ἰδίως σὲ περίπτωσι πολεμικῶν γεγονότων ἢ παγκοσμίου λοιμοῦ, ποὺ δὲν φαίνεται νὰ ἀποκλείονται κατὰ τὴν προσεχῆ τριακονταετία.

Ἔτσι ἐπιβάλλεται κατὰ πρῶτο λόγῳ ἡ κάλυψη τοῦ ἐλλείμματος τῆς χώρας σὲ καρποὺς δημητριακῶν γιὰ ζωοτροφὲς (1 ἑκατομ. περίπου τόνοι ἐπὶ τοῦ παρόντος) καὶ σὲ χλωρὸ καλαμπόκι ἢ σόργο, ποὺ μποροῦν νὰ ἐξασφαλισθοῦν καὶ ἀπὸ ἐπίσπορη καλλιέργεια μετὰ τὴ συγκομιδὴ τοῦ φθινοπωρινοῦ σιτηροῦ. Ἀλλὰ γιὰ νὰ ἐπιτευχθοῦν αὐτὰ θὰ ἀπαιτηθεῖ ἡ προσωρινὴ παροχὴ σοβαρῶν κινήτρων στοὺς καλλιεργητὲς, ὥστε νὰ ἐφαρμόσουν σύγχρονες μεθόδους στὶς καλλιέργειες αὐτὲς (χρησιμοποίηση εἰδικῶν ὑβριδίων καλαμποκιοῦ καὶ σόργου τόσο γιὰ καρποπαραγωγή ὅσο καὶ γιὰ παραγωγή χλωρομάζας) καὶ νὰ τὶς ἀξιοποιήσουν γιὰ τὴν διατροφή βοοειδῶν ὑψηλῆς παραγωγικότητος. Γιὰ τὴν παραγωγή ἑνὸς ἑκατομμυρίου τόνων, κυρίως καρποῦ ἀραβοσίτου, θὰ ἀπαιτηθεῖ ἡ διάθεση 2 ἑκατ. στρεμμάτων ἀρδευομένων πεδινῶν περιοχῶν μὲ μέση στρεμματικὴ ἀπόδοσις 500 χλγ. καρποῦ. Ἐὰν ἡ τιμὴ τοῦ καρποῦ τοῦ ἀραβοσίτου αὐξηθεῖ σημαντικά, ὥστε νὰ εἶναι ἡ καλλιέργεια αὐτὴ σχετικὰ ἀνταγωνιστικὴ πρὸς τὴν καλλιέργεια τοῦ βαμβακιοῦ, τῆς μηδικῆς καὶ τῶν τεύτλων, πιστεύουμε ὅτι οἱ Ἕλληνες καλλιεργητὲς θὰ αὐξήσουν σημαντικὰ τὴ στρεμματικὴ ἀπόδοσις τοῦ ἀραβοσίτου, ὥστε νὰ φθάσουν σὲ μιὰ πενταετία ἀπόδοσις 800 χλγ. τὸ στρέμμα καὶ μὲ τὴν ἴδια ἔκτασι νὰ καλύπτουν τὶς ἀνάγκες βοοειδῶν μὲ ὑψηλότερη ἀπὸ τὴ σημερινὴ παραγωγή σὲ γάλα καὶ κρέας.

Μετὰ τὸ 1990, ὅταν ὅπως πιστεύουμε ὀλοκληρωθοῦν τὰ ἀρδευτικὰ ἔργα τῶν πεδινῶν περιοχῶν, θὰ ἀρδύσουμε τὶς λοφώδεις περιοχὲς τῆς χώρας (χωματοβούνια) ὅπου θὰ εἶναι δυνατὴ ἡ ἐγκατάστασις τεχνητῶν λειμῶνων μὲ πολὺ ὑψηλὴ παραγωγή σὲ χλόη βοσκομένη ἀπὸ τὰ βοοειδῆ ποὺ θὰ διασφαλίσαι χαμηλὸ κόστος. Ἡ καλλιέργεια μηδικῆς ποὺ ἐπεκτάθηκε ἀρκετὰ εἶναι πολὺ βασικὴ καὶ ἀπαραίτητη γιὰ τὴ διατροφή τῶν μονογαστρικῶν κατοικιδίων (χοίρου καὶ πουλερικῶν), τῶν μοσχარიῶν μέχρις ἡλικίας 6 μηνῶν καὶ τῶν ἀγελάδων μὲ γαλακτο-

παραγωγή πάνω από 20 χλγ. την ημέρα. Η διατροφή όμως παχυνομένων μοσχάρων ηλικίας πάνω από 6 μήνες με μηδική όπως και η διατροφή αγελάδων με γαλακτοπαραγωγή μικρότερη των 20 χλγ. αποτελεί σπατάλη και ανεπίτρεπτη πολυτέλεια που ανεβάζει το κόστος των τελικών προϊόντων.

Ένα επείγον και σοβαρό πρόβλημα για την παραγωγή γάλακτος και κρέατος από τα βοοειδή είναι η αντικατάσταση των αγελάδων των πεδινών και άρδευομένων περιοχών της χώρας, με καθαρόαιμα ζώα φυλής Φρίζιαν-Χόλσταϊν, αμερικανικής ή καναδικής προελεύσεως που εισάγονται στην Ελλάδα σε ηλικία 10-15 ημερών και με βάρος 40 - 50 χλγ. Στην έπταετία της δικτατορίας εισάγαμε κυοφορούσες μοσχίδες από την Ευρώπη και τα αποτελέσματα υπήρξαν απογοητευτικά. Αντίθετα οι εισαγωγές, από ιδιώτες, θηλυκών μοσχάρων 10 ημερών από τον Καναδά μας έδωσαν αγελάδες πολύ υψηλότερης γαλακτοπαραγωγής. Το ίδιο διαπιστώνεται και από τα αποτελέσματα της Αμερικανικής Γεωργικής Σχολής Θεσσαλονίκης που τα έλεγχθέντα κατά την πρώτη γαλακτική περίοδο ζώα που είχαν εισαχθεί από τον Καναδά σε ηλικία 10 ημερών έδωσαν σε γαλακτοπαραγωγή 323 ημερών 4725 χλγ. γάλα, ενώ τα εισαχθέντα ζώα από την Ευρώπη ακόμα και αυτά που προερχόταν από έγγεγραμμένες στα γενεαλογικά βιβλία αγελάδες έδωσαν γαλακτοπαραγωγή κατώτερη κατά 500 - 1000 χλγ. κατά την πρώτη περίοδο. Για τις αγελάδες που δεν προέρχονται από μητέρες έγγεγραμμένες στα γενεαλογικά βιβλία των ΗΠΑ ή του Καναδά μπορεί το Υπουργείο οργανώνοντας την υπηρέσια έλέγχου γαλακτοπαραγωγής των αγελάδων αυτών, να προβεί στην έγγραφη μετά τη συμπλήρωση του έλέγχου της πρώτης γαλακτικής περιόδου, και την ταυτόχρονη αποτίμηση της μορφολογικής καταλληλότητας των ελεγχθέντων ζώων. Έτσι θα έγγραφουν ζώα βεβαιωμένης κληρονομικής δομής και κατάλληλης σωματικής διαμορφώσεως.

Σε πρόσφατη όμιλία του κ. Μιλάνο (Διευθυντή των Γεωργικών Υποθέσεων της ΕΟΚ) με την ευκαιρία της ΔΕΤΡΟΠ στη Θεσσαλονίκη, αναφέρθηκε σαφώς, σε άπάντηση Έλλήνων όμιλητών που τόνιζαν την ανάγκη προστασίας των ελληνικών προϊόντων (ροδακίνων-νωπών και κονσερβών, πορτοκαλιών-νωπών και χυμών, κηρυτικών προϊόντων, λαδιού και έλαιών, κρασιών, καπνών κτλ.) τα όποια εξάγονται σε πολύ μικρό ποσοστό στην ΕΟΚ, ότι μεσογειακά προϊόντα είναι τόσο πλεονασματικά στο μεσογειακό χώρο ώστε να είναι δύσκολη η άπορροφήση, ακόμα και των σημερινών, μικρών σχετικά, ποσοτήτων της Ελλάδας· αυτό γιατί συνεκτιμούνται στις ελληνικές διαπραγματεύσεις και η παραγωγή της Ισπανίας και Πορτογαλίας. Σαφώς δε υπέδειξε, ο ίδιος όμιλητής, ότι στο Βόρειο-ελλαδικό χώρο (Μακεδονία-Θράκη-Ήπειρος) θα πρέπει η ένισχυση της ΕΟΚ να στραφεί προς την αναδιάρθρωση και αναδιοργάνωση της παραγωγής ζωοτροφών και ζωοκομικών προϊόντων.

Βέβαια αυτή η άποψη εξυπηρετεί τα άμεσα προβλήματα της ΕΟΚ αλλά προκαλεί δυσχέρειες σοβαρές στην εφαρμοζόμενη σήμερα γεωργική πολιτική της χώρας μας, η άλλαγή της οποίας δημιουργεί ακόμα και ψυχολογικές αντιδράσεις. Τόνισε, όμως, ο κ. Μιλάνο ότι με την είσοδό μας στην ΕΟΚ δεν μπορεί να συνεχισθεί η πολιτική επιδοτήσεων των εξαγωγών ακόμα και με έθνικούς

πόρους, τόσο πρὸς τὴν ΕΟΚ ὅσο καὶ πρὸς τὶς Ἀνατολικὰς χῶρες. Ἡ μείωση μάλιστα τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀπασχολουμένων στὸν πρωτογενῆ τομέα, ποῦ ἀποτελεῖ ἐπιδίωξη τῆς ΕΟΚ καὶ γιὰ τὴ χώρα μας, θὰ προκαλέσει τὴν αὐξηση τοῦ κόστους τῶν μεσογειακῶν προϊόντων καὶ ἐπομένως αὐξηση τῶν ἐπιδοτήσεων ἐξαγωγῆς οἱ ὁποῖες εἶναι καὶ σήμερα δυσβάστακτες γιὰ τὸ σύνολο τῆς οἰκονομίας τῆς Χώρας, μιὰ ποῦ ὅλα τὰ ἐξαγωγίμα γεωργικά μας προϊόντα ἐπιδοδοῦνται σήμερα μὲ ἐθνικοὺς πόρους.

Βέβαια μιὰ τέτοια προσπάθεια εἶναι μακροετῆς καὶ θὰ καταστῆ ἀναγκαία μόνο μὲ τὴν μείωση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀπασχολουμένων στὸν πρωτογενῆ τομέα κατοίκων τῆς χώρας μας σὲ ἐπίπεδα κάτω τοῦ 15% τοῦ ἐνεργοῦ πληθυσμοῦ. Στὴν περίπτωση αὐτῆ καὶ ὁ μέσος κλῆρος καὶ ἡ μέση κατὰ γεωργικὴ οἰκογένεια καλλιεργούμενη ἐπιφάνεια θὰ αὐξηθεῖ σημαντικὰ μὲ τὴν μείωση τῆς ἀξίας τῆς γῆς ἢ τοῦ καταβαλλόμενου ἐνοικίου γῆς κατὰ ἀρδευόμενο στρέμμα, πράγμα ποῦ θὰ διευκολύνει τὴ δημιουργία ζωοκομικῶν ἐπιχειρήσεων σύγχρονης στάθμης. Ἄλλωστε αὐτὴ ἦταν καὶ εἶναι καὶ ἡ ἐξέλιξη τῆς γεωργίας ὄλων τῶν παραμεσόγειων χωρῶν ποῦ εἶναι μέλη τῆς ΕΟΚ (Γαλλία-Ἰταλία) καὶ ποῦ εἶναι πιὸ προηγμένες ἀπὸ ἐμᾶς. Γιὰ ὅσες ἀπὸ τὶς παραμεσογειακὰς καλλιέργειες ἀπαιτοῦνται πολλὰ σχετικὰ ἡμερομίσθια, δὲν ἐνισχύονται ἀπὸ τὴν ΕΟΚ τὰ Κράτη μέλη καὶ οἱ σχετικὰ καλλιέργειες ἀφήνεται νὰ ἐπεκταθοῦν πρὸς τὶς πιὸ καθυστερημένες χῶρες (Ἑλλάδα, Ἰσπανία, Πορτογαλία, Τουρκία καὶ Ἀφρικανικὰς Παραμεσογειακὰς Χῶρες) ὅπου τὰ γεωργικά ἡμερομίσθια εἶναι πολὺ χαμηλὰ ἐπειδὴ τὸ ποσοστὸ τῶν κατοίκων ποῦ παραμένει στὸν πρωτογενῆ τομέα εἶναι ὑψηλό. Ἀντίθετα στὶς χῶρες τῆς ΕΟΚ φροντίζουν γιὰ τὴν κάλυψη τῶν ἀναγκῶν τους σὲ αὐτοκαταναλισκόμενα γεωργικά καὶ ζωοκομικά προϊόντα ἢ σὲ προϊόντα γεωργικά ποῦ τὰ χρησιμοποιοῦν σὰν πρώτη ὕλη οἱ τοπικὰς βιομηχανίες. Αὐτὲς ἐπομένως τὶς καλλιέργειες ἢ τὶς ἐκμεταλλεύσεις παραγωγῆς ζωοκομικῶν προϊόντων ἐνισχύουν τὰ χρηματοδοτικὰ ὄργανα τῆς ΕΟΚ πρὸς τὰ Κράτη μέλη τῆς.

Βέβαια ἡ αὐξηση τῆς τιμῆς τῶν ζωοτροφῶν (καρποῦ ἀραβοσίτου καὶ χλωρομάζας ἀραβοσίτου ἢ σόργου) ποῦ προτείνεται γιὰ νὰ καταστοῦν καὶ οἱ καλλιέργειες αὐτὲς ἀνταγωνιστικὰς πρὸς τὴν καλλιέργεια μηδικῆς, βαμβακιοῦ ἢ τεύτλων, θὰ καταστήσουν ἀναγκαία τὴν αὐξηση τῆς τιμῆς τῶν παραχθησομένων ζωοκομικῶν προϊόντων καὶ κυρίως τῶν ἐρυθρῶν κρεάτων, πράγμα ποῦ συμβαίνει σήμερα στὶς χῶρες τῆς ΕΟΚ. Ἀκόμα καὶ στὴν Ἰταλία καὶ Ἰρλανδία ποῦ εἶναι οἱ πιὸ φτωχὰς χῶρες τῆς ΕΟΚ, ἡ τιμὴ τοῦ κρέατος εἶναι ὑψηλότερη ἀπὸ ἐμᾶς. Καὶ αὐτὸ γιὰ τὸ κρεοπαραγωγὸς πληρῶνεται ἐλαφρῶς καλλίτερα ἀπὸ μᾶς καὶ γιὰ τὴ σφαγὴ καὶ ἡ ἀκόλουθη ἐπεξεργασία καὶ διακίνηση τοῦ κρέατος γίνεται κατὰ τρόπο πολὺ πιὸ ἄρτιο καὶ ὑγιεινὸ καὶ σὲ συνέπεια πολὺ πιὸ δαπανηρό. Ἡ τέτοια ὁμως ἐξέλιξη θὰ καταστῆ καὶ σὲ μᾶς ἀναγκαία.

Ἡ αὐξηση ὁμως ποῦ θὰ σημειωθεῖ στὴν τιμὴ τῶν ζωοκομικῶν προϊόντων μελλοντικὰ δὲν θὰ προκαλεῖ τὶς σημερινὰς δυσχέρειες διότι τὰ ἡμερομίσθια τῶν ἐργαζομένων σὲ ποσοστὸ 85% Ἑλλήνων στὸν δευτερογενῆ καὶ τριτογενῆ τομέα θὰ εἶναι σημαντικὰ ὑψηλότερα τῶν σημερινῶν καὶ ὁ ἀντίκτυπος τῆς αὐξημένης

τιμής τῶν ζωοκομικῶν προϊόντων στὸν τιμάριθμο θὰ εἶναι περιορισμένος, ἐπειδὴ τὸ μέσο ἐτήσιο κατὰ κεφαλὴ ΑΠ θὰ εἶναι ὑψηλότερο τοῦ σημερινοῦ.

Θὰ πρέπει ἔτσι νὰ ἀρχίσουν νὰ περιορίζονται οἱ ἐπιδοτήσεις κλιμακωτὰ πρὸς τὰ ἐξαγώγιμα προϊόντα τοῦ πρωτογενῆ τομέα καὶ νὰ περιορισθοῦν μόνο στίς καλούμενες δυναμικὲς καλλιέργειες ποὺ αὐτοδύναμα θὰ εἶναι ἀνταγωνιστικὲς σὲ τιμὴ καὶ ποιότητα στὰ πλαίσια τουλάχιστον τῆς ΕΟΚ ὥστε ἓνα ποσὸ τῆς τάξεως τῶν 35 δισεκατομμυρίων δραχμῶν — τουλάχιστον — μὲ τὸ ὅποιο ἐπιδοτοῦνται κατὰ διάφορους τρόπους σήμερα οἱ παθητικὲς — παραδοσιακὲς καλούμενες — καλλιέργειες, νὰ περιορισθεῖ.

Δὲν νομίζω ἐπίσης ὅτι ἡ θεωρούμενη σήμερα σὰν βασικὴ ἐπιδίωξη «ὀργάνωση βιώσιμων ἐκμεταλλεύσεων οἰκογενειακοῦ τύπου» ποὺ θὰ συνδέονται στενὰ μὲ τὴν διαθέσιμη ἐργασία τῆς ἀγροτικῆς οἰκογένειας καὶ τὴ δυνατότητα διατροφῆς τῶν ζῶων ἀπὸ ἰδιοπαραγόμενες ζωοτροφές, θὰ δώσει ἱκανοποιητικὰ ἀποτελέσματα. Γιὰ νὰ συγκρατηθοῦν ἱκανοὶ νέοι ἄνθρωποι στὴ ζωικὴ παραγωγή τῶν μικρῶν καὶ μεγάλων μηρυκαστικῶν, ἀπὸ τὴ δική μας πείρα, μὲ τὴν ἑλληνικὴ πραγματικότητα, διαπιστώνουμε ὅτι μόνο ἂν ὑπάρχουν στὴν ἐκμετάλλευση τουλάχιστον 20 ἀγελάδες Φρίζιαν ἢ 40 ἀγελάδες βελτιωμένες τύπου ἑλληνικῆς Σβίτς, ἢ 250 πρόβατα μικτῶν ἀποδόσεων, παραμένουν νέοι ἄνθρωποι στὴ ζωικὴ παραγωγή. Ἀλλὰ ἡ διασφάλιση ἰδιοπαραγόμενων ζωοτροφῶν προϋποθέτει τὴν κατοχὴ 100 τουλάχιστον στρεμμάτων ἀρδευόμενης γῆς γιὰ τὰ βοοειδῆ ἢ πολὺ μεγαλύτερου ἀριθμοῦ στρεμμάτων βοσκήσιμων ἐκτάσεων γιὰ τὰ πρόβατα. Ἀλλὰ καὶ ἂν ὑπάρχουν τὰ στρέμματα τῆς ἀρδευόμενης γῆς ἢ καλλιέργεια σὲ αὐτὰ ἀραβοσίτου μὲ τίς σημερινὲς τιμὲς δὲν εἶναι δυνατὴ λόγῳ τῶν σημαντικῶν ὑψηλότερων εἰσοδημάτων ποὺ ἀπολαμβάνει ὁ καλλιεργητὴς βαμβακιοῦ ἢ μηδικῆς ἢ τεύτλων.

Ἔτσι τὸ πρόβλημα ἐπανέρχεται πάλι στὴν ἀνάγκη αὐξήσεως τῆς τιμῆς τῶν ζωοκομικῶν προϊόντων γιὰ νὰ ἔχουμε ἐντόπια ἐπάρκεια στὰ ζωικὰ προϊόντα. Ἡ ἐξέλιξη δὲ πρὸς τὴν κατεύθυνση αὐτὴ, τῆς αὐξήσεως δηλαδὴ τῆς τιμῆς τῶν ζωοτροφῶν καὶ τῶν ζωοκομικῶν προϊόντων, θὰ ἐπιταχυνθεῖ μὲ τὴν εἰσοδὸ μας στὴν ΕΟΚ. Μάλιστα ὅταν ἡ ζωοκομικὴ παραγωγή καταστεῖ ἀποδοτικὴ, οἱ ἐξελίξεις πρὸς τίς ἐπιχειρηματικὲς μονάδες θὰ εἶναι θεαματικὲς ὅπως ἔγινε καὶ μὲ τὴν πτηνοτροφία καὶ χοιροτροφία.

Ἔτσι τόσο γιὰ τὸ ἑλληνικὸ συμφέρον ὅσο καὶ τὸ συμφέρον τῆς ΕΟΚ ἢ καὶ ἀκόμα ἐδρύτερα καὶ γιὰ τὸ παγκόσμιο συμφέρον θὰ πρέπει κλιμακωτὰ νὰ περιορίσουμε τίς ἀπαιτητικὲς σὲ ἀνθρώπινη ἀπασχόληση καλλιέργειες καὶ νὰ στρέψουμε τὴ δραστηριότητα τῶν νέων μας στὴν πρὸ προσοδοφόρα βιομηχανικὴ δραστηριότητα μὲ κατάλληλη διατροφή καὶ ἐκπαίδευση μιὰ καὶ κύριος στόχος τῆς οἰκονομικῆς μας ἀναπτύξεως εἶναι ἡ ἐκβιομηχάνιση τῆς χώρας. Αὐτὸ εἶναι ἀπαραίτητο καὶ γιὰ νὰ διασφαλισθεῖ ἀπασχόληση καὶ εἰσοδήματα στοὺς κατοίκους τῶν ὑπαναπτύκτων χωρῶν ἐκτὸς τῆς ΕΟΚ ὥστε νὰ εἶναι σὲ θέση νὰ ἀγοράζουν τὰ βιομηχανικὰ προϊόντα τῶν βιομηχανικῶν χωρῶν τῆς ΕΟΚ, τῆς ὁποίας θέλουμε καὶ ἡμεῖς νὰ εἴμαστε ἰσότιμο μέλος.

Μὲ τίς παραπάνω μεθόδους καὶ τίς ἀναφερθεῖσες ἀναγκαῖες προσαρμογὲς βαθμιαία πιστεύουμε πὼς θὰ ἐξασφαλίσουμε μελλοντικὴ αὐτάρκεια ζωοτροφῶν

καὶ παραγωγή ἐδώδιμων ζωικῶν προϊόντων, ποὺ ἀποτελοῦν ὅπως ἀναφέραμε βασικὸ παράγοντα γιὰ τὴν ὀλοκληρωμένη καὶ ἄρτια διατροφή τῶν Ἑλλήνων. Αὐτὸ βέβαια θὰ ἔχει σὰν ἀποτέλεσμα ἐξοικονόμηση τῶν 400 ἑκατομ. δολ. ποὺ ἐξάγει σήμερα ἡ χώρα μας γιὰ τὴν εἰσαγωγή ζωοτροφῶν καὶ ζωοκομικῶν προϊόντων.

Μεταβατικά, ὅμως, ἐπειδὴ ἓνα ποσοστὸ 25% περίπου τῶν κατοίκων ποὺ ζοῦν σὲ πτωχὲς ὄρεινὲς περιοχὲς ἢ στὴν περίμετρο τῶν μεγάλων πόλεων, χωρὶς συνεχὴ ἀπασχόληση, δὲν ἐξασφαλίζουν ἄρκετὸ εἰσόδημα γιὰ τὴν ἀγορὰ τῶν σχετικῶν ἀκριβῶν ζωικῶν πρωτεϊνῶν, θεωροῦμε σκόπιμο νὰ ἐνισχύεται ἡ διατροφή τῶν ἀπόρων μητέρων καὶ τῶν νεογέννητων καὶ νηπίων τοὺς μὲ ἐθνικοὺς πόρους, ὥστε τὰ παιδιά τοὺς τουλάχιστον νὰ εἶναι σωματικὰ καὶ πνευματικὰ ἄρτια. Ἡ διάθεση ἐθνικῶν πόρων γιὰ τὴν βελτίωση τῶν νέων ἀτόμων τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας εἶναι πολὺ παραγωγικὴ σὰν ἐπένδυση καὶ ἐφαρμόζεται εὐρύτατα στὶς σύγχρονες, ἀναπτυγμένες βιομηχανικὰ κοινωνίες, χωρὶς νὰ προκαλεῖ καμιά μείωση τῆς προσωπικότητος τῶν ἐνισχυομένων ἀπὸ τὸ κοινωνικὸ σύνολο. Τόσο στὶς προηγμένες χῶρες τοῦ Δυτικοῦ Κόσμου, ὅσο καὶ στὶς Ἀνατολικὲς χῶρες ἢ παροχὴ συμπληρωματικοῦ γεύματος, πλούσιου σὲ ζωικὲς πρωτεΐνες, ἀποτελεῖ μέθοδο ποὺ ἐφαρμόζεται εὐρύτατα καὶ ἔδωσε πολὺ ἱκανοποιητικὰ ἀποτελέσματα.